

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 11 mars 1930 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om avskaffande av de personliga sjukvårds- och folkskoleavgifterna.

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 368, har herr *Hage* hemställt, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder att de personliga sjukvårdsavgifterna samt de personliga folkskoleavgifterna avskaffas».

Till stöd för nämnda förslag har motionären åberopat motiveringen för en av honom väckt, till statsutskottet hänvisad motion, nr 234, om avskaffande av mantalspenningarna; och tillåter sig utskottet att hänvisa till sistnämnda motion.

Sjukvårdsavgiften utgår till landstingen samt städer, vilka icke deltaga i landsting, för visst här nedan angivet ändamål. Enligt kungörelsen den 26 augusti 1873 angående kurhusavgiftens upphörande och införande av en allmän sjukvårdsavgift med däri genom kungörelse den 1 juni 1883 vidtagen ändring skall för den allmänna sjukvården inom varje län eller sjukvårdsdistrikt av en var, som erlägger mantalspenningar, även utgöras en personlig sjukvårdsavgift i mån av länets eller sjukvårdsdistriktets behov, därvid denna avgift, som skall utgöras av kvinna med hälften av det belopp, som erlägges av man, icke må sättas högre än 50 öre för man och 25 öre för kvinna. Sjukvårdsavgiften skall företrädesvis användas till beredande av kostnadsfri vård åt veneriskt sjuka och till vidtagande i övrigt av åtgärder för den veneriska sjukdomens hämmande.

Beträffande *folkskoleavgiften* stadgas uti § 58 i förnyade stadgan den 26 september 1921 angående folkundervisningen i riket, att skoldistrikt äger att såsom bidrag till kostnaderna för skolväsendet av var och en, som erlägger mantalspenningar, upptaga en särskild avgift, vilken skall utgöras av kvinna med hälften av det belopp, som erlägges av man, dock med högst 50 öre för man och 25 öre för kvinna.

Enligt uppgifter, meddelade av statistiska centralbyrån i Kommunernas finanser åren 1922—1925, har år 1925 folkskoleavgift utdebiterats i 2,059

Utskottet.
Gällande
bestämmelser.

Statistik.

av rikets 2,411 landskommuner och i 56 av rikets 111 städer, och hava sistnämnda år influtit i sjukvårdsavgift 1,387,622 kronor och i folkskoleavgift omkring 870,000 kronor.

1923 års
riksdag.

Frågan om avskaffande av de personliga avgifterna har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens behandling, senast år 1923. I anledning av två vid sistnämnda års riksdag inom första kammaren av herr Lyberg väckta motioner, nr 61 och nr 62, anhöll riksdagen i skrivelse den 2 juni 1923, nr 315, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning, huruvida mantalspenningarna, den personliga sjukvårdsavgiften och den personliga folkskoleavgiften lämpligen skulle kunna upphävas, samt för riksdagen framlägga det förslag, som kunde av utredningen föranledas.

I motiveringen för denna anhållan framhöll riksdagen, att skäl kunde åberopas såväl för som mot avskaffande av de personliga avgifterna. Sålunda kunde ur praktisk synpunkt mot skatteformen erinras, att densamma medförde jämförelsevis stora kostnader för debitering, uppbörd, redovisning och indrivning. Emellertid framginge av genom vederbörande riksdagsutskott verkställd undersökning, att kostnaderna för debiteringen ingalunda kunde anses höga i förhållande till de utdebiterade beloppen. Däremot kunde arbetet med indrivning av restantieposter i de säkerligen jämförelsevis fåtaliga fall, då den skattskyldige påförts enbart kapitationsavgifter, antagas i regel vara betydande i förhållande till de belopp, som skulle indrivnas. Även om några direkta besparingar i form av minskade utgifter i löner icke skulle kunna vinnas genom att indrivningsförrättarna befriades från arbetet med indrivningen av sistberörda restposter, kunde dock antagas, att den lättnad i arbetet, förrättningsmännen härigenom erhöle, lämnade dem möjlighet att ägna mera tid än hittills åt indrivningen av de mera betydande utskyldsbeloppen. Å andra sidan skulle sannolikt ett avskaffande av de personella avgifterna kunna medföra olägenheter. I många fall, framför allt då den skattskyldige taxerats till bevillning men icke till inkomst- och förmögenhetsskatt, påfördes denne å kronobetsedeln ett obetydligt belopp i krono- och landstingsskatt. Därest de personliga avgifterna borttoges, skulle helt säkert i dylika fall en disproportion mellan skattebelopp och kostnader uppstå. Även ur principiell synpunkt skulle skäl kunna anföras för bibehållande av en vid sidan av skatten å inkomst utgående personlig avgift. I den mån förmåga att betala en sådan avgift föreläge, syntes det riksdagen riktigt, att varje medborgare bidroge åtminstone till de direkta merkostnader för registrering och dylikt, som han förorsakade det allmänna. Det syntes icke sällan inträffa, att personer, oaktat de icke åtnjutit inkomst av det slag eller till den storlek att denna gjordes till föremål för beskattning, till följd av andra omständigheter såsom exempelvis underhåll av närstående besuttede en lika stor betalningsförmåga som många för inkomst taxerade personer. De personliga avgifternas belopp understeg dessutom väsentligt den grundavgift av tre kronor,

som utginge enligt lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, och i regel hade väl icke andra från taxering till inkomst befriade personer än de, som tillika hade att utgöra berörda grundavgift, påförts personliga avgifter. De missförhållanden, som påvisats i motionerna, syntes dock påkalla en utredning. Därest en sådan utredning gäve vid handen, att de personliga avgifterna icke lämpligen borde avskaffas, borde, enligt riksdagens mening, tagas under övervägande, om icke sättet för dessas påförande kunde undergå reformering. Så syntes knappast något skäl föreligga att påföra man och kvinna avgifter med olika belopp. Därjämte skulle otvivelaktigt en betydande förenkling i arbetet vinnas, därest endast en enda personlig avgift påfördes. Om riksdagen sålunda icke funnit anledning att utan närmare utredning biträda motionärens förslag om ett omedelbart avskaffande av kapitationsavgifterna, hade riksdagen emellertid ansett det i motionerna angivna syftet att åstadkomma förenklingar i arbetet med debiteringen och indrivningen beaktansvärt. Det syntes antagligt, att en sådan besparing skulle kunna vinnas, därest den enligt pensionsförsäkringslagen utgående grundavgiften, i likhet med vad redan vore fallet i åtskilliga städer, uppfördes å kronodebetsedeln. Vidare syntes det riksdagen, som om utan egentlig olägenhet en begränsning skulle kunna föreskrivas beträffande restantieförda utskyldsposter, för vilkas uttagande handräckning skulle begäras utom det distrikt, där utskylderna påförts den skattskyldige.

Sedermera hava kammarrätten och länsstyrelserna avgivit infortrade utlåtanden över riksdagens berörda skrivelse nr 315. Därvid hava elva länsstyrelser uttalat sig för bibehållande av de personliga avgifterna samt att de förenklingar, riksdagen ansett kunna vinnas i fråga om avgifternas påförande och uttagande, måtte i huvudsak vidtagas, medan tio länsstyrelser förordat avgifternas avskaffande. Överståthållarämbetet och tre länsstyrelser hava visserligen funnit principiella skäl tala för avgifternas avskaffande men uttalat, att, därest desamma av finansiella skäl ansåges böra bibehållas, förenklingar borde vidtagas i fråga om avgifternas påförande och uttagande.

Kammarrätten anförde, att de skäl, som åberopats för avskaffande av de personliga utskylderna, icke kunde fränkännas en viss giltighet. Det kunde ju icke bestridas, att uttagandet av rent personliga skattebidrag icke överensstämde med den på beskattningsväsendets område i allmänhet tillämpade grundsatsen, att skattskyldigheten skulle stå i ett visst förhållande till skatteförmågan. Emellertid gällde frågan avskaffandet av personella skatter, som ägde hävd för sig samt därjämte utginge med så ringa belopp, att de icke kunde innebära någon nämnvärd tunga ens för de sämst lottade bland dem, vilka de avfordrades. Under erinran tillika, att något allmänare missnöje med de ifrågavarande skatterna icke försports, uttalade kammarrätten som sin mening, att praktiska lämplighetssynpunkter borde läggas till grund för avgörandet. Kammarrätten anförde vidare, att den utred-

Över riksdagens skrivelse avgivna yttranden.

ning, som i denna fråga föreläge, icke kunde sägas lämna tillräckligt stöd för vederbörande motionärs yttrande, att det kunde med fog ifrågasättas, huruvida i själva verket med hänsyn till arbete och kostnader för de influtna medlens uttagande nämnvärd nettobehållning därvid uppstode. Anledningen att i detta sammanhang understryka kostnaderna för utfärdandet av debetsedlar å allenast personella utskylder skulle för övrigt i huvudsak bortfalla, om grundavgifterna för folkpensioneringen komme att debiteras och uppbäras i samband med kronoutskylderna. Med avseende å vad sålunda anförts och då de personella skatterna, vilka tillhopa inbringade ett bruttobelopp av omkring 3,000,000 kronor, för statsverket eller, vad sjukvårds- och folkskoleavgifterna anginge, för vederbörande kommuner medförde en icke alldeles betydelslös inkomst, fann sig kammarrätten icke kunna tillstyrka förslaget om deras avskaffande. Däremot hemställde kammarrätten, som fann syftet med de av riksdagen ifrågasatta förenklingarna i arbetet med debiteringen av de personliga utskylderna beaktansvärt, i likhet med vad åtskilliga länsstyrelser föreslagit, att mantalspenningarna och sjukvårdsavgiften måtte sammanslås till en enda avgift att utgå med lika belopp för man och kvinna, vilket belopp syntes kunna sättas till en krona att lika fördelas mellan statsverket samt vederbörande landsting eller stadskommun. Enligt kammarrättens mening borde däremot folkskoleavgiften såsom utgörande en kommunal avgift av fakultativ natur fortfarande debiteras särskilt för sig. Emot det i riksdagens skrivelse gjorda uttalande, att förenkling i arbetet jämväl skulle vinnas, därest den enligt lagen om allmän pensionsförsäkring utgående grundavgiften uppfördes å kronodebetsedeln, hade kammarrätten ej funnit skäl till erinran. Vidtoges en sådan anordning, skulle ett av de främsta skälen, som anförts för avskaffande av de å kronodebetsedeln upptagna mantalspenningarna och sjukvårdsavgiften, i väsentlig mån förlora i betydelse.

*Utskottets
yttrande.*

Av det nu anförda synes framgå, att den efter hemställan av 1923 års riksdag igångsatta utredningen rörande de personliga avgifternas avskaffande ännu icke slutförts. Under utredningsarbetet hava dryftats de två särskilda i motiveringen till riksdagens omförmälda skrivelse anvisade utvägarna, nämligen att antingen helt avskaffa de personliga avgifterna eller åstadkomma största möjliga förenklingar i arbetet med dessas påförande och uttagande. Särskilt för den händelse sistnämnda utväg befundes äga företräde, skulle frågans bedömande säkerligen påverkas av den ställning, som statsmakterna komma att intaga till det för närvarande under utredning varande spörsmålet rörande omläggning av skatteuppbörden. Då utskottet förväntar, att förslag i sistberörda betydelsefulla ämne snarast möjligt förelägges riksdagen samt att i samband därmed föreliggande fråga vinner sin lösning, har utskottet saknat anledning att biträda motionärens förslag om skrivelse.

Utskottet hemställer alltså,

att motionen II:368 av herr Hage, om avskaffande av de personliga sjukvårds- och folkskoleavgifterna, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 mars 1930.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Johan Nilsson i Kristianstad, Bärge, Bergman, Boman, K. Oscar Ericson i Obergå, Leander, Björnsson, Johansson i Arkösund, Bengtsson i Kullen, Olsson i Golvvåsta, Björklund, Nilsson i Hörby, Wahlmark, Forssberg, Östergren, Olsson i Gävle, Lithander, Ericson i Boxholm, Ljunggren och Anderson i Linköping.
